

VICTIMS-studie 2018 - 2020

Victims In Modern Society

Resultaten op basis van de
metingen in 2018, 2019 en 2020

**fonds
slachtofferhulp**

kracht

In opdracht van Fonds Slachtofferhulp

Datum: januari 2021

Auteur: Dr. P.G. van der Velden

Inhoudsopgave

1	Voorwoord	2
2	Highlights tussenrapportage VICTIMS-studie	3
3	Inleiding	4
3.1	Vraagstellingen	4
4	Methode	5
4.1	Procedure en respondenten	5
4.2	Instrumenten	5
4.3	Analyses	6
5	Resultaten over periode 2018, 2019 en 2020	7
5.1	Deelnemers	7
5.2	Omvang en beloop slachtofferschap	8
5.3	Frequentie en beloop psychische en lichamelijke problemen	9
5.4	Frequentie en beloop financiële en juridische problemen	11
5.5	Frequentie en beloop gebrek aan sociale steun	12
5.6	Herhaald slachtofferschap en chronische problemen	13
5.7	Herhaald slachtofferschap en onvervulde behoefte aan hulp	15
6	Tot slot	16
7	Eindnoten	17

1. Voorwoord

Fonds Slachtofferhulp is, in nauwe samenwerking met CentERdata, in 2018 gestart met een grootschalig meerjarig onderzoek onder de Nederlandse bevolking genaamd Victims in Modern Society (VICTIMS-project). Het onderzoek is ontworpen door dr. P.G. van der Velden, voorheen hoogleraar Victimologie aan Tilburg University, in samenwerking met het Fonds.

Het doel van het longitudinale onderzoek is meer inzicht te krijgen in de positie van slachtoffers, de steun aan slachtoffers te verbeteren en de steun beter af te stemmen op de veranderende samenleving. Inmiddels is een deel van de resultaten van de longitudinale VICTIMS-studie gepubliceerd, zijn artikelen daarover in review of in voorbereiding¹.

Deze tussenrapportage, gebaseerd op metingen in 2018, 2019 en 2020, richt zich op slachtoffers van ernstige bedreigingen, fysiek (seksueel of partner) geweld, ongevallen (verkeer, medische fouten), en (online) diefstal. Waar mogelijk worden gegevens vergeleken met niet-slachtoffers.

---

¹ Velden, P.G. van der, Contino, C., Akkermans, A.J., & Das, M. (2020). Victims of medical errors and the problems they face: a prospective comparative study among the Dutch population. *European Journal of Public Health*. ckaa106, <https://doi.org/10.1093/eurpub/ckaa106>

Velden, P.G. van der, Contino, C., Marchand, M., Das, M., & Schut, H. (2020). Does pre-event lack of emotional support increase the risk of post-event PTSD, anxiety, depression symptoms and lack of support? A comparative population-based study among victims of threat and violence. *Journal of Anxiety Disorders*, 102269. <https://doi.org/10.1016/j.janxdis.2020.102269>

Velden, P.G. van der, Komproe, I., Contino, C., Bruijine, M. de, Kleber, R.J., Das, M., & Schut, H. (2020). Which groups affected by potentially traumatic events (PTEs) are most at risk for a lack of social support? A prospective population-based study on the 12-month prevalence of PTEs and risk factors for a lack of post-event social support. *PLOS ONE*, 15(5):e0232477. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0232477>

Velden, P.G. van der, Das, M., Contino, C., & Knaap, L. van der (2019). From health to financial problems: multi-problems among victims of partner and non-partner physical violence, and matched non-victims. *Journal of Interpersonal Violence*, 1-19. <https://doi.org/10.1177/0886260519885915>

Velden, P.G. van der, Oudejans, M., Das, M., Bosmans, M., & Maercker, A. (2019). The longitudinal effect of social recognition on PTSD symptomatology and vice versa: evidence from a population-based study. *Psychiatry Research*, 279, 287-294, <https://doi.org/10.1016/j.psychres.2019.05.044>

Velden, P.G. van der, Contino, C., Das, M., Loon, P. van, & Bosmans, M.W.G. (2020). Anxiety and depression symptoms, and lack of emotional support among the general population before and during the COVID-19 pandemic. A prospective national study on prevalence and risk factors. *Journal of Affective Disorders*, 277, 540-548. <https://doi.org/10.1016/j.jad.2020.08.026>

Velden, P.G. van der, Hyland, P., Contino, C., Gaudecker, H.M. von, Muffels, R., & Das, M. (2020). Anxiety and depression symptoms, the recovery from symptoms and loneliness before and after the COVID-19 outbreak among the general population. Findings from a Dutch population-based longitudinal study. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0245057>

Velden, P.G. van der, Contino, C., Ven, P. van de, & Das, M. The use of professional help and predictors of unmet needs for dealing with mental health to legal problems among victims of violence, accidents, and theft and nonvictims in the general population. *In review*.

Velden, P.G. van der, Contino, C., Das, M. et al. How post-trauma are post-traumatic mental health to legal problems? A three-wave prospective comparative study. *In voorbereiding*.

2. Highlights

tussenrapportage

VICTIMS-studie

Hieronder worden de belangrijkste uitkomsten van deze tussenrapportage puntsgewijs beschreven.

1. In totaal hebben 4237 respondenten aan zowel de eerste (2018), de tweede (2019) als de derde meting (2020) van de VICTIMS-studie deelgenomen. De respons op de drie metingen is onverminderd hoog (ruim 82%). Om de representativiteit van de onderzoeksresultaten te optimaliseren is de onderzoeksgroep gewogen voor de Nederlandse bevolking.
2. Er is sprake van een significante afname van het percentage slachtoffers van serieuze bedreigingen: in de 12 maanden voor de derde meting zijn minder mensen slachtoffer geworden van serieuze bedreigingen dan in de 12 maanden voor de eerste en de 12 maanden voor de tweede meting. Wat ongevallen, fysiek (seksueel of partner) geweld, (online) diefstal en inbraak, en medische fouten betreft, zijn er geen veranderingen in de percentages volwassenen die door deze gebeurtenissen zijn getroffen in de afgelopen drie jaren. Gemiddeld gesproken gaven deze gebeurtenissen, dat wil zeggen toen het gebeurde, bij bijna 40% veel tot zeer veel stress. In absolute aantallen worden jaarlijks ten minste 1,5 miljoen volwassen Nederlanders het slachtoffer van een of meerdere van deze gebeurtenissen.
3. Er zijn geen significante verschillen in de percentages angst- en depressieve gevoelens, lichamelijke problemen, gebrek aan steun en luisterend oor, juridische en financiële problemen tussen mensen die in de 12 maanden voor de eerste, voor de tweede meting en voor de derde meting slachtoffer werden van deze gebeurtenissen¹.
4. Op alle drie de metingen kampen slachtoffers significant vaker met angst- en depressieve gevoelens, lichamelijke problemen, gebrek aan steun en luisterend oor, juridische en financiële problemen, dan niet-slachtoffers. Deze resultaten, in combinatie met punt 3, suggereren dat slachtoffers van deze gebeurtenissen er als groep de laatste jaren niet op vooruit zijn gegaan.
5. Wat herhaald slachtofferschap betreft, zes procent (6%) werd in twee van deze drie periodes slachtoffer van een of meerdere gebeurtenissen. Omgerekend betreft dat minimaal 750.000 volwassen slachtoffers. Bijna 2% (1,7%) van de mensen werd én in de 12 maanden voor de eerste meting én in de 12 maanden voor de tweede meting én in de 12 maanden voor de derde meting slachtoffer van serieuze bedreigingen, ongevallen, geweld, en/of diefstal. Omgerekend, betreft dat minimaal circa 190.000 volwassenen die elk jaar slachtoffer werden.
6. Van deze laatste groep (slachtoffer in alle drie de jaren) kampt 46% met chronische angst- en depressieve gevoelens, 36% met een chronisch gebrek aan emotionele steun en 33% met chronische financiële problemen. Mensen die in deze periode niets hebben meegemaakt (30% van het totaal) kampen significant minder met deze chronische gevoelens en problemen (46% versus 12%, 36% versus 16%, en 33% versus 3%). De mensen die elk jaar slachtoffer worden kampen dus veel vaker met chronische problemen op niet één maar op diverse vlakken.
7. Mensen die door de jaren heen slachtoffer worden, hebben een groter gebrek aan professionele hulp voor hun psychische, lichamelijke en financiële problemen dan mensen die geen slachtoffer worden en ook geen andere life-events hebben meegemaakt.² Herhaald slachtofferschap hangt significant en sterk samen met deze onvervulde hulpbehoefte ('unmet needs' genoemd). Dat wil zeggen: dat men voor betreffende problemen professionele hulp zou kunnen gebruiken, maar het niet doet; men daar geen geschikte professionele hulp voor kan vinden/ krijgen; of dat men geen geschikte professionele hulp kan betalen. Bijvoorbeeld, van de niet-slachtoffers kampt 4% met een onvervulde behoefte aan hulp voor psychische klachten terwijl 22% van de mensen die in alle drie de jaren slachtoffer werden, met deze 'unmet needs' kampten.

---

¹ Ongevallen, fysiek (seksueel of partner) geweld, (online) diefstal en inbraak, en/of medische fouten.

² Zoals scheiding, verlies baan, conflicten op werk en ernstige ziekte dierbare.

3. Inleiding

De VICTIMS-studie is, ook internationaal gezien, een unieke langdurige longitudinale bevolkingsstudie naar slachtoffers van bedreigingen, ongevallen, geweld en/of diefstal. Daarbij wordt gebruik gemaakt van het longitudinale LISS panel, dat is gebaseerd op een grote representatieve steekproef onder de Nederlandse bevolking.

Door de longitudinale opzet kunnen tal van patronen worden bestudeerd die van belang zijn voor hulpverleners en beleidsmakers. Het betreft bijvoorbeeld mogelijke veranderingen in slachtofferschap en herhaald slachtofferschap, mentale gezondheid, sociale steun, en financiële en juridische problemen waar slachtoffers door de jaren heen mee kampen, en de samenhang tussen (herhaald) slachtofferschap en de mentale gezondheid, sociale steun en problemen.

Zoals gemeld, inmiddels zijn verschillende belangrijke resultaten van de VICTIMS-studie reeds gepubliceerd (zie voorwoord), zoals over de prevalenties van slachtoffers van serieuze bedreigingen, (medische) ongevallen, (seksueel of partner) geweld en/of diefstal in Nederland; de sociale steun en erkenning die slachtoffers van verschillende typen slachtofferervaringen krijgen; predictoren voor sociale steun en erkenning; de wisselwerking tussen erkenning en PTSS symptomen; de beschermende werking van emotionele steun voor angst-, depressieve en posttraumatische stress-symptomen; en problemen waarmee slachtoffers van medische fouten en partnergeweld mee kampen, vergeleken met de problemen van niet-slachtoffers (naast andere artikelen die in voorbereiding zijn).

In maart 2020 vond de corona-uitbraak in Nederland plaats. Omdat de jaarlijkse metingen van de VICTIMS-studie in maart plaatsvinden, vervulde de data van de VICTIMS-studie van maart 2020 (bij toeval) de uitzonderlijke kans direct de effecten van de corona-uitbraak in Nederland te kunnen onderzoeken. Voor verdere details over de resultaten tot dusver wordt verwezen naar genoemde artikelen.

In deze tussenrapportage staat de vraag centraal welke patronen de eerste drie metingen van de VICTIMS-studie tonen.

3.1 Vraagstellingen

Deze tussenrapportage richt zich op de volgende vragen:

1. Zijn er veranderingen in de mate waarin volwassenen slachtoffer zijn geworden van bedreigingen, ongevallen, geweld en/of diefstal in de afgelopen 3 jaren (in de 12 maanden voor metingen in 2018, 2019 en 2020)?
2. Zijn er veranderingen in de mate waarin deze slachtoffers kampen met psychische en lichamelijke problemen in de afgelopen 3 jaren?
3. Zijn er veranderingen in de mate waarin deze slachtoffers kampen met een gebrek aan emotionele steun en een luisterend oor in de afgelopen 3 jaren?
4. Zijn er veranderingen in de mate waarin deze slachtoffers kampen met financiële en juridische problemen in de afgelopen 3 jaren?
5. In welke mate is er sprake van herhaald slachtofferschap in de afgelopen 3 jaren?
6. In hoeverre hangt herhaald slachtofferschap samen met chronische gezondheidsproblemen (psychisch en lichamelijk), gebrek aan sociale steun (emotionele steun en luisterend oor), en financiële en juridische problemen in de afgelopen 3 jaren?
7. In hoeverre hangt herhaald slachtofferschap samen met een onvervulde behoefte aan hulp: dat slachtoffers voor betreffende problemen professionele hulp kunnen gebruiken, maar het niet doen; daar geen geschikte professionele hulp voor vinden/krijgen; of geen geschikte professionele hulp voor kunnen betalen, ten opzichte van niet-slachtoffers?

Waar mogelijk wordt de gehele groep slachtoffers vergeleken met de groep niet-slachtoffers (geen ervaringen met bedreigingen, ongevallen, geweld en/of diefstal, en ook niet met andere life-events).

4 Methode

Hieronder wordt kort de onderzoeksprocedure toegelicht. Voor details over de procedures en gebruikte vragenlijsten wordt verwezen naar het eerste rapport over de VICTIMS-studie en eerdergenoemde artikelen.

4.1 Procedure en respondenten

Voor dit onderzoek is gebruik gemaakt van het *Longitudinal Internet studies for the Social Sciences* (LISS) panel, bestaande uit een grote random sample uit de Nederlandse bevolking (N ~ 7500, van 16 jaar en ouder). De steekproef is uitgevoerd door het CBS. Het LISS panel is opgebouwd, wordt beheerd en verder ontwikkeld door CentERdata (Tilburg). De set-up van het LISS panel is gefinancierd door NWO.

De eerste grote meting vond plaats in maart-april 2018 (N^{benaderd} = 7.292, respons = 82,1%), de tweede in maart-april 2019 (N^{benaderd} = 6.298, respons = 83,2%), en de derde in maart-april 2020 (N^{benaderd} = 6.568, respons = 83,6%). Tussentijds is in augustus 2018 een meting uitgevoerd bij een selecte groep slachtoffers, maar deze meting is in deze rapportage buiten beschouwing gelaten.

In totaal hebben 4237 volwassen respondenten deelgenomen aan de drie metingen, en de vragen beantwoord. Om de resultaten zo representatief mogelijk voor de Nederlandse bevolking te laten zijn, is deze groep van 4237 deelnemers gewogen voor de Nederlandse bevolking op basis van 32 demografische profielen van de Nederlandse bevolking (gebaseerd op geslacht, leeftijd, burgerlijke staat en werkstatus).ⁱⁱⁱ

4.2 Instrumenten

Bij alle drie de metingen is dezelfde vragenlijst afgenomen, op enkele items na. Deze vragenlijst is voor de eerste afname beoordeeld door een panel van interne en externe reviewers van CentERdata. Voor deze rapportage zijn de antwoorden op de volgende vragen geanalyseerd.

Slachtofferschap bedreigingen, ongevallen, geweld en diefstal

Aan alle deelnemers is gevraagd aan te geven of zij in de afgelopen 12 maanden wel of niet geconfronteerd zijn geweest met één of meerdere ingrijpende of schokkende gebeurtenissen^{iv}.

In deze rapportage gaat het er specifiek om of de respondenten (één of meerdere keren) één of meer van de volgende gebeurtenissen hebben meegemaakt in de afgelopen 12 maanden: (online) serieuze bedreigingen en (seksueel) geweld; overvallen; ongevallen; brand; inbraak; fysiek geweld, maar niet door eigen partner; fysiek geweld door eigen partner; diefstal/oplichting (niet via internet); online diefstal/oplichting (via internet); en medisch ongeval/fout.

Ervaren stress en spanning tijdens slachtofferervaring

Aan de slachtoffers is ook gevraagd hoeveel stress of spanning de gebeurtenis destijds opriep (niet of nauwelijks, beetje, tamelijk, veel, zeer veel). Indien slachtoffers meer dan één type slachtofferervaring hadden (bijvoorbeeld ongeval én diefstal) in de afgelopen 12 maanden, werd hun gevraagd de meest ingrijpende in gedachten te nemen bij het beantwoorden van deze vraag.

Gebrek emotionele steun en luisterend oor

Bij alle deelnemers is de Sociale Steun Lijst - Discrepancies (SSL-D) afgenomen om een (gebrek) aan ervaren sociale steun te inventariseren. Daarnaast is één vraag gesteld of mensen de respondenten "een luisterend oor bieden".

Psychische, lichamelijke, financiële en juridische problemen en gebruik probleem-gerelateerde professionele zorg

Om inzicht te krijgen in deze problemen en zorggebruik is de PHIL afgenomen (Problem & Help Inventarisation List)^{vi}. Voor angst en depressieve gevoelens is de MHI-5 afgenomen^{vii}.

4.3 Analyses

Voor de eerste onderzoeksvraag (veranderingen in slachtofferschap) zijn per type slachtofferervaring en over de gehele groep slachtoffers repeated measures logistische regressie-analyses uitgevoerd.

Voor de tweede onderzoeksvraag (veranderingen in psychische en lichamelijke problemen) zijn de prevalenties van problemen bij respondenten die in de 12 maanden voor de eerste meting (2018) slachtoffer werden, die in de 12 maanden voor de tweede meting (2019) slachtoffer werden en in de 12 maanden voor de derde meting (2020) slachtoffer werden, onderling vergeleken. Voor deze vergelijkingen zijn multivariate logistische regressie-analyses uitgevoerd, waarbij gecontroleerd is voor de mogelijke effecten van geslacht, leeftijd, burgerlijke staat, werk status, en opleidingsniveau. Deze analyses zijn over de gehele groep slachtoffers uitgevoerd^{viii}, omdat de aantallen slachtoffers met problemen per type slachtoffers te gering waren om deze analyses ook per type gebeurtenis uit te voeren. Vervolgens is de gehele groep slachtoffers vergeleken met de groep niet-slachtoffers met behulp van multivariate logistische regressie-analyses, waar gecontroleerd is voor dezelfde variabelen (geslacht et cetera).

Dezelfde multivariate logistische regressie-analyses zijn uitgevoerd om de derde (veranderingen in emotionele steun en luisterend oor) en de vierde onderzoeksvraag (veranderingen in financiële en juridische problemen) te kunnen beantwoorden.

Voor de vijfde onderzoeksvraag is geteld hoe vaak respondenten op geen van de drie metingen hebben gemeld dat zij slachtoffer zijn geworden (geen ervaringen in 3*12 maanden), op één van de drie metingen, op twee van de drie metingen en op drie van de drie metingen hebben gemeld dat zij in de 12 maanden voor betreffende meting slachtoffer zijn geworden van bedreigingen, ongevallen, geweld en/of diefstal. Dit resulteert in vier exclusieve groepen.

Voor de zesde onderzoeksvraag is eerst voor ieder van de zes onderzochte problemen¹ berekend hoeveel respondenten met chronische problemen kampten; dat wil zeggen het percentage respondenten dat op ten minste twee van de drie metingen meldde dat zij met betreffende symptomen of problemen kampten. Vervolgens is met multivariate logistische regressie-analyses onderzocht in hoeverre de vier groepen verschillen in chronische problemen. In deze analyses is alleen gecontroleerd voor de mogelijke effecten van geslacht, omdat geslacht de enige constante variabele is^{ix}.

Voor de zevende en laatste onderzoeksvraag is voor drie problemen (psychisch, lichamenlijk en financieel) getoetst of herhaald slachtofferschap samengaat met een onvervulde behoefte aan hulp met betrekking tot deze problemen. Zoals bij de zesde onderzoeksvraag, zijn de verschillen tussen de vier groepen in 'unmet needs' getoetst met multivariate logistische regressie-analyses.

---

¹ Angst- en depressieve gevoelens, lichamelijke problemen, gebrek emotionele steun, gebrek luisterend oor, financiële problemen, en juridische problemen

5. Resultaten over periode 2018, 2019 en 2020

5.1 Deelnemers

In tabel 1 zijn de demografische kenmerken van de slachtoffers en niet-slachtoffers tijdens de eerste, tweede en derde meting weergegeven. Omdat deze groepen per meting deels verschillen, zijn percentages van de demografische kenmerken niet exact gelijk aan elkaar. Respondenten kunnen bijvoorbeeld in de 12 maanden voor de eerste meting (2018) geen slachtoffer zijn geworden van bedreigingen, ongevallen, geweld en/of diefstal, maar wel in de 12 maanden voor de tweede meting (2019).

De tabel spreekt grotendeels voor zichzelf. Bij alle metingen telt de groep slachtoffers significant minder personen van 65 jaar en ouder. De geslachtsverdelingen tussen slachtoffers en niet-slachtoffers zijn statistisch gezien gelijk, in tegenstelling tot burgerlijke staat. Bij alle drie de metingen telt de groep slachtoffers significant meer ongehuwden.

	2018		2019		2020	
	Niet-slachtoffers ¹ n (%)	Slachtoffers n (%)	Niet-slachtoffers n (%)	Slachtoffers n (%)	Niet-slachtoffers n (%)	Slachtoffers n (%)
Leeftijd (in jaren)						
• 18-34	701 (27,6)	165 (31,0)*	706 (27,5)	150 (27,7)*	693 (26,6)	123 (24,7)**
• 35-49	662 (26,1)	143 (26,8)	644 (25,1)	144 (26,6)	651 (25,0)	131 (26,4)
• 50-64	613 (24,2)	139 (26,1)	602 (23,4)	150 (27,7)	596 (22,9)	144 (29,0)
• 65 en ouder	561 (22,1)	85 (15,9)	618 (24,0)	98 (18,1)	665 (25,5)	99 (19,9)
Geslacht						
• man	1263 (49,8)	286 (53,7)	1303 (50,7)	272 (50,2)	1287 (49,4)	264 (53,1)
• vrouw	1274 (50,2)	247 (46,3)	1267 (49,3)	269 (49,6)	1317 (50,6)	233 (46,9)
Werk						
• nee	1170 (46,1)	227 (42,6)	1161 (45,2)	225 (41,5)	1134 (43,5)	236 (47,5)
• ja	1368 (53,9)	306 (57,4)	1408 (54,8)	316 (58,3)	1471 (56,5)	261 (52,5)
Burgerlijke staat						
• niet getrouwd	1318 (52,0)	328 (61,5)***	1353 (52,6)	314 (57,9)*	1341 (51,5)	297 (59,8)**
• getrouwd	1219 (48,0)	205 (38,5)	1216 (47,3)	228 (42,1)	1264 (48,5)	200 (40,2)
Opleidingsniveau						
• laag ³	560 (22,1)	89 (16,7)*	558 (21,7)	97 (17,9)	549 (21,1)	91 (18,3)
• midden ⁴	778 (30,7)	173 (32,5)	768 (29,9)	162 (29,9)	759 (29,1)	152 (30,6)
• hoog ⁵	1199 (47,3)	271 (50,8)	1243 (48,4)	283 (52,2)	1297 (49,8)	254 (51,1)

Tabel 1: Demografische kenmerken

¹ Geen ervaringen met bedreigingen, ongevallen, geweld, diefstal of andere life-events zoals het verlies van dierbare.

² Slachtoffer van serieuze bedreigingen, ongevallen en rampen, fysiek (seksueel) geweld, diefstal en inbraak, online diefstal, en/of medische fouten/ongeluk in de 12 maanden voor betreffende meting.

³ Basisonderwijs (inclusief anders). / ⁴ MBO, MAVO, MBO of VWO. / ⁵ HBO of universiteit.

* p < .05, . ** p < .01, . *** p < .001.

5.2 Omvang en beloop slachtofferschap

In tabel 2a zijn de percentages en betrouwbaarheidsintervallen van niet-slachtoffers, slachtoffers van verschillende typen slachtofferschap en de totale groep slachtoffers van bedreigingen, ongevallen, geweld en/of diefstal per meting (2018, 2019, 2020) weergegeven.

Belangrijk is om op te merken dat de zes subgroepen slachtoffers van bedreigingen, ongevallen, geweld en/of diefstal in tabel 2a, geen volledig exclusieve subgroepen zijn; een aantal slachtoffers heeft in betreffende jaren twee of meer verschillende type slachtofferervaringen. In totaal zijn respectievelijk 533, 542 en 497 respondenten in de 12 maanden voor de eerste, tweede en derde meting slachtoffer geworden van bedreigingen, ongevallen, geweld en/of diefstal. Herhaald slachtofferschap in deze periode wordt behandeld in paragraaf 5.6.

Uit de statistische analyses blijkt dat het percentage slachtoffers van serieuze bedreigingen in de 12 maanden voor de derde

meting, significant lager is dan in de 12 maanden voor de voorgaande twee metingen. Wat de overige slachtofferervaringen betreft, wijken de percentages over de drie metingen statistisch gezien niet af. Ook de omvang van de totale groep slachtoffers in de 12 maanden voor de drie metingen is stabiel over de onderzochte jaren.

In tabel 2b zijn de schattingen opgenomen van de concrete aantallen slachtoffers van bedreigingen, ongevallen, geweld en diefstal in de drie perioden. Zoals in tabel 2a, zijn de 95% betrouwbaarheidsintervallen weergegeven maar nu voor de concrete aantallen slachtoffers.

Tabel 2b toont onder meer dat er jaarlijks een omvangrijke groep van ten minste 505.000 volwassenen slachtoffer werd van ongevallen, meer dan 380.000 van serieuze bedreigingen en ten minste 240.000 van online diefstal (afgeronde aantallen).

	Ervaringen in de afgelopen 12 maanden						
	2018		2019		2020		P
	n (%)	[95% CI]	n (%)	[95% CI]	n (%)	[95% CI]	
Geen ervaringen in afgelopen 12 maanden¹	2537 (59,9)	[58,4-61,3]	2569 (60,6)	[59,2-62,1]	2605 (61,5)	[60,0-62,9]	ns,
Slachtoffers van²:							
• serieuze bedreigingen	138 (3,3)	[2,8-3,8]	143 (3,4)	[2,9-4,0]	106 (2,5)	[2,1-3,0]	*
• ongevallen en rampen	179 (4,2)	[3,7-4,9]	183 (4,3)	[3,7-5,0]	188 (4,4)	[3,9-5,1]	ns
• fysiek (seksueel) geweld	83 (2,0)	[1,6-2,4]	95 (2,2)	[1,8-2,7]	82 (1,9)	[1,6-2,4]	ns
• diefstal en inbraak	139 (3,3)	[2,8-3,9]	122 (2,9)	[2,4-3,4]	109 (2,6)	[2,1-3,1]	ns
• online diefstal	92 (2,2)	[1,8-2,7]	90 (2,1)	[1,7-2,6]	98 (2,3)	[1,9-2,8]	ns
• medische fouten/ongeluk.	69 (1,6)	[1,3-2,1]	71 (1,7)	[1,3-2,1]	76 (1,8)	[1,4-2,2]	ns
Totaal slachtoffers³	533 (12,6)	[11,6-13,6]	542 (12,8)	[11,8-13,8]	497 (11,7)	[10,8-12,7]	ns

Tabel 2a: Ervaringen met bedreigingen, ongevallen geweld en diefstal (N^{totaal}=4237)

¹ Geen ervaringen met bedreigingen, ongevallen, geweld, diefstal of andere life-events zoals het verlies van dierbaren. [95% CI] = 95% betrouwbaarheidsinterval (Wilson).

² Sommige respondenten hebben twee of meer verschillende typen slachtofferervaringen; het zijn dus geen volledig exclusieve groepen en de percentages mogen niet worden opgeteld.

³ Respondenten die één of meer verschillende typen slachtofferervaringen hebben.

* p < .05, ns = niet significant.

	Ervaringen in de afgelopen 12 maanden		
	2018 ¹	2019 ²	2020 ³
	95% CI	95% CI	95% CI
Slachtoffers van⁴:			
• serieuze bedreigingen	382.000-529.000	399.000-551.000	290.000-422.000
• ongevallen ⁵	505.000-672.000	521.000-691.000	540.000-714.000
• fysiek (seksueel) geweld	218.000-334.000	255.000-380.000	219.000-335.000
• diefstal en inbraak	384.000-533.000	336.000-476.000	299.000-433.000
• online diefstal	245.000-366.000	241.000-362.000	266.000-393.000
• medische fouten/ongelukken	178.000-284.000	185.000-293.000	201.000-313.000
Totaal slachtoffers⁶	1.603.000-1.878.000	1.631.000-1.923.000	1.511.000-1.783.000

Tabel 2b: Schattingen absolute aantallen slachtoffers (afgeronde aantallen)

Ervaren stress tijdens slachtofferervaring

Bij de percentages in tabel 2a en de aantallen in tabel 2b is het belangrijk op te merken dat niet alle gerapporteerde incidenten zeer stressvol waren voor de betrokkenen.

Van de respondenten die in één of meer van de drie periodes slachtoffer werden^x van serieuze bedreigingen ($N^{\text{totaal}}=270$), riep bij 35,9% de gebeurtenis destijds veel tot zeer veel stress op. Wat ongevallen betreft ($N^{\text{totaal}}=457$), riep de gebeurtenis destijds bij 35,2% veel tot zeer veel stress op, wat fysiek (seksueel) geweld ($N^{\text{totaal}}=179$) betreft 55,9%, wat diefstal en inbraak ($N^{\text{totaal}}=278$) betreft 29,1%, wat online diefstal ($N^{\text{totaal}}=209$) betreft 24,9%, en wat medische fouten/ongelukken ($N^{\text{totaal}}=169$) betreft, riep de gebeurtenis destijds bij 60,9% veel tot zeer veel stress op.

5.3 Frequentie en beloop psychische en lichamelijke problemen

De percentages niet-slachtoffers en slachtoffers met angst- en depressieve gevoelens en met lichamelijke klachten op de eerste (2018), tweede (2019) en derde meting (2020) staan weergegeven in tabel 3. Ter illustratie: van de slachtoffers van serieuze bedreigingen in de 12 maanden voor de eerste meting (2018) had 37,0% (95% CI=29,4%-45,3%) angst- en depressieve gevoelens. Van de slachtoffers van ongevallen in de 12 maanden voor de tweede meting (2019) kampte 46,4% (95% CI=39,4%-53,7%) met lichamelijke klachten. Wat angst- en depressieve gevoelens betreft, scoren slachtoffers van fysiek (seksueel) geweld op alle drie de metingen, in absolute zin, het vaakst hoog.

¹ Uitgaande van 13.8 miljoen volwassenen in 2018.

² Uitgaande van 13.9 miljoen volwassenen in 2019.

³ Uitgaande van 14.0 miljoen volwassenen in 2020 (CBS).

⁴ Sommige respondenten hebben twee of meer verschillende typen slachtofferervaringen; het zijn dus geen volledig exclusieve groepen en de aantallen mogen niet worden opgeteld.

⁵ Inclusief rampen.

⁶ Respondenten die één of meer verschillende typen slachtofferervaringen hebben.

De resultaten van de statistische analyses tonen dat de percentages slachtoffers met angst- en depressieve gevoelens en met lichamelijke klachten niet significant afwijken tussen de groepen slachtoffers op de drie metingen. Wel hebben slachtoffers op ieder van de drie metingen significant vaker angst- en depressieve gevoelens^{xi} en lichamelijke problemen^{xii} dan niet-slachtoffers op betreffende meting.

	Angst- en depressieve gevoelens						
	2018		2019		2020		P
	n (%)	[95% CI]	n (%)	[95% CI]	n (%)	[95% CI]	
Geen ervaringen in afgelopen 12 maanden¹	355 (14,0)	[12,7-15,4]	359 (14,0)	[12,7-15,4]	390 (15,0)	[13,7-16,4]	
• Slachtoffers van²:							
• serieuze bedreigingen	51 (37,0)	[29,4-45,3]	42 (29,4)	[22,5-37,3]	47 (44,3)	[35,2-53,8]	
• ongevallen ³	39 (21,7)	[16,3-28,2]	46 (25,1)	[19,4-31,9]	47 (25,0)	[19,4-31,6]	
• fysiek (seksueel) geweld	49 (59,0)	[48,3-69,0]	43 (45,3)	[35,6-55,3]	43 (53,1)	[42,3-63,6]	
• diefstal en inbraak	34 (24,5)	[18,1-32,2]	35 (28,7)	[21,4-37,3]	37 (33,9)	[25,7-43,2]	
• online diefstal	19 (20,7)	[13,6-30,0]	24 (26,7)	[18,6-36,6]	26 (26,8)	[19,0-36,4]	
• medische fouten/ongeluk.	30 (43,5)	[32,4-55,2]	25 (35,2)	[25,1-46,8]	32 (42,1)	[31,6-53,3]	
Totaal slachtoffers⁴	135 (25,4)	[21,9-29,2]	138 (25,5)	[22,0-29,3]	136 (27,4)	[23,6-31,4]	ns

	Lichamelijke problemen						
	2018		2019		2020		P
	n (%)	[95% CI]	n (%)	[95% CI]	n (%)	[95% CI]	
Geen ervaringen in afgelopen 12 maanden¹	728 (28,7)	[27,0-30,5]	749 (29,2)	[27,4-30,9]	716 (27,5)	[25,8-29,2]	
• Slachtoffers van:							
• serieuze bedreigingen	71 (51,4)	[43,2-59,6]	65 (45,5)	[37,5-53,6]	53 (50,0)	[40,6-59,4]	
• ongevallen ³	77 (42,8)	[35,8-50,1]	85 (46,4)	[39,4-53,7]	76 (40,4)	[33,7-47,6]	
• fysiek (seksueel) geweld	46 (55,4)	[44,7-65,6]	50 (52,6)	[42,7-62,4]	43 (52,4)	[41,8-62,9]	
• diefstal en inbraak	59 (42,1)	[34,3-50,4]	63 (51,2)	[42,5-59,9]	51 (46,8)	[37,7-56,1]	
• online diefstal	39 (42,4)	[32,8-52,6]	33 (36,7)	[27,4-47,0]	45 (46,4)	[36,8-56,3]	
• medische fouten/ongeluk.	50 (71,4)	[59,9-80,7]	50 (70,4)	[59,0-79,8]	43 (57,3)	[46,1-67,9]	
Totaal slachtoffers⁴	247 (46,3)	[42,1-50,6]	245 (45,3)	[41,1-49,5]	226 (45,5)	[41,1-49,9]	ns

Tabel 3: Angst- en depressieve gevoelens en lichamelijke problemen

¹ Geen ervaringen met bedreigingen, ongevallen, geweld, diefstal of andere life-events zoals het verlies van dierbaren. [95% CI] = 95% betrouwbaarheidsinterval (Wilson).

² Sommige respondenten hebben twee of meer verschillende typen slachtofferervaringen. Het zijn dus geen exclusieve groepen.

³ Inclusief rampen.

⁴ Respondenten die één of meer verschillende typen slachtofferervaringen hebben.

* p < .05, ns = niet significant.

5.4 Frequentie en beloop financiële en juridische problemen

De resultaten met betrekking tot de analyses over financiële en juridische problemen bij niet-slachtoffers en slachtoffers zijn weergegeven in tabel 4. Bijvoorbeeld, van de slachtoffers van fysiek (seksueel) geweld in de 12 maanden voor de eerste meting (2018) had 38,6% (95% CI=28,8%-49,3%) financiële problemen.

Van dezelfde groep slachtoffers had 15,7% (95 CI=9,4%-25,0%) juridische problemen op de eerste meting.

De tabel toont verder dat, ook wat deze problemen betreft, er geen significante verschillen bestaan tussen respondenten die slachtoffer werden in de 12 maanden voor de eerste meting, de tweede en de derde meting; de percentages wijken onderling niet significant af. Wel hebben slachtoffers op de drie metingen vaker financiële^{xiii} en juridische problemen^{xiv} dan niet-slachtoffers op dezelfde meting.

	Financiële problemen						
	2018		2019		2020		P
	n (%)	[95% CI]	n (%)	[95% CI]	n (%)	[95% CI]	
Geen ervaringen in afgelopen 12 maanden¹	164 (6,5)	[5,6-7,5]	165 (6,4)	[5,5-7,4]	146 (5,6)	[4,8-6,6]	
• Slachtoffers van:							
• serieuze bedreigingen	30 (21,7)	[15,7-29,3]	22 (15,4)	[10,4-22,2]	30 (28,3)	[20,6-37,5]	
• ongevallen ³	39 (21,7)	[16,3-28,2]	31 (16,9)	[12,2-23,0]	30 (16,0)	[11,4-21,9]	
• fysiek (seksueel) geweld	32 (38,6)	[28,8-49,3]	28 (29,5)	[21,2-39,3]	23 (28,0)	[19,5-38,6]	
• diefstal en inbraak	29 (20,7)	[14,8-28,2]	17 (13,8)	[8,8-21,0]	20 (18,3)	[12,2-26,6]	
• online diefstal	13 (14,1)	[8,4-22,7]	17 (18,9)	[12,1-28,2]	24 (24,7)	[17,2-34,2]	
• medische fouten/ongeluk.	22 (31,4)	[21,8-43,0]	24 (33,8)	[23,9-45,4]	21 (28,0)	[19,1-39,0]	
Totaal slachtoffers⁴	101 (18,9)	[15,8-22,5]	82 (15,2)	[12,4-18,4]	89 (17,9)	[14,8-21,5]	ns

	Juridische problemen						
	2018		2019		2020		P
	n (%)	[95% CI]	n (%)	[95% CI]	n (%)	[95% CI]	
Geen ervaringen in afgelopen 12 maanden	30 (1,2)	[0,8-1,7]	39 (1,5)	[1,1-2,1]	29 (1,1)	[0,8-1,6]	
• Slachtoffers van:							
• serieuze bedreigingen	24 (17,4)	[12,0-24,6]	12 (8,4)	[4,9-14,1]	10 (9,4)	[5,2-16,5]	
• ongevallen	16 (8,9)	[5,5-14,0]	8 (4,4)	[2,2-8,4]	9 (4,8)	[2,5-8,8]	
• fysiek (seksueel) geweld	13 (15,7)	[9,4-25,0]	9 (9,5)	[5,1-17,0]	7 (8,5)	[4,2-16,6]	
• diefstal en inbraak	11 (7,9)	[4,4-13,5]	12 (9,8)	[5,7-16,3]	4 (3,7)	[1,4-9,1]	
• online diefstal	3 (3,3)	[1,1-9,2]	3 (3,3)	[1,1-9,3]	3 (3,1)	[1,1-8,7]	
• medische fouten/ongeluk.	6 (8,6)	[4,0-17,5]	4 (5,6)	[2,2-13,6]	7 (9,3)	[4,6-18,0]	
Totaal slachtoffers	40 (7,5)	[5,6-10,1]	24 (4,4)	[3,0-6,5]	24 (4,8)	[3,3-7,1]	ns

Tabel 4: Financiële en juridische problemen

¹ Geen ervaringen met bedreigingen, ongevallen, geweld, diefstal of andere life-events zoals het verlies van dierbaren. [95% CI] = 95% betrouwbaarheidsinterval (Wilson).

² Sommige respondenten hebben twee of meer verschillende typen slachtofferervaringen. Het zijn dus geen exclusieve groepen.

³ Inclusief rampen. / ⁴ Respondenten die één of meer verschillende typen slachtofferervaringen hebben. / * p < .05, ns = niet significant.

5.5 Frequentie en beloop gebrek aan sociale steun

Uit de VICTIMS-studie is inmiddels gebleken dat slachtoffers met een gebrek aan emotionele steun een veel grotere kans hebben op ernstige posttraumatische stress-symptomen en op angst- en depressieve gevoelens dan slachtoffers die geen gebrek aan emotionele steun hadden^{xv}.

Inzicht in hoe emotionele steun aan slachtoffers zich ontwikkelt is dus van groot belang. Zoals bij financiële en juridische problemen in de vorige paragraaf is gesignaleerd, heeft de totale

groep van respondenten die in de 12 maanden voor de eerste meting slachtoffer is geworden van bedreigingen, ongevallen, geweld en/of diefstal, statistisch gezien even vaak een gebrek aan emotionele steun en een gebrek aan een luisterend oor dan de subgroepen die in 12 maanden voor de tweede en derde meting slachtoffer zijn geworden. Opnieuw wijken slachtoffers en niet-slachtoffers wel af: slachtoffers ervaren een groter gebrek aan emotionele steun^{xvi} en een groter gebrek aan een luisterend oor^{xvii} op ieder van de drie metingen dan niet-slachtoffers.

	Gebrek emotionele steun						
	2018		2019		2020		P
	n (%)	[95% CI]	n (%)	[95% CI]	n (%)	[95% CI]	
Geen ervaringen in afgelopen 12 maanden¹	503 (19,8)	[18,3-21,4]	501 (19,5)	[18,0-21,1]	455 (17,5)	[16,1-19,0]	
• Slachtoffers van²:							
• serieuze bedreigingen	49 (35,5)	[28,0-43,8]	50 (35,0)	[27,6-43,1]	44 (41,5)	[32,6-51,0]	
• ongevallen ³	49 (27,4)	[21,4-34,3]	52 (28,4)	[22,4-35,3]	57 (30,3)	[24,2-37,2]	
• fysiek (seksueel) geweld	35 (42,2)	[32,1-52,9]	44 (46,3)	[36,6-56,3]	44 (53,7)	[42,9-64,0]	
• diefstal en inbraak	35 (25,2)	[18,7-33,0]	29 (23,8)	[17,1-32,1]	36 (33,0)	[24,9-42,3]	
• online diefstal	31 (33,7)	[24,9-43,8]	21 (23,3)	[15,8-33,1]	29 (29,6)	[21,5-39,3]	
• medische fouten/ongeluk.	31 (44,9)	[33,8-56,6]	24 (33,8)	[23,9-45,4]	28 (36,8)	[26,9-48,1]	
Totaal slachtoffers⁴	156 (29,3)	[25,6-33,3]	155 (28,7)	[25,0-32,6]	147 (29,6)	[25,7-33,7]	ns

	Gebrek luisterend oor						
	2018		2019		2020		P
	n (%)	[95% CI]	n (%)	[95% CI]	n (%)	[95% CI]	
Geen ervaringen in afgelopen 12 maanden	635 (25,0)	[23,4-26,8]	658 (25,6)	[24,0-27,3]	597 (22,9)	[21,3-24,6]	
• Slachtoffers van:							
• serieuze bedreigingen	49 (35,5)	[28,0-43,8]	51 (35,7)	[28,3-43,8]	50 (47,2)	[37,9-56,6]	
• ongevallen	54 (30,0)	[23,8-37,1]	65 (35,5)	[28,9-42,7]	62 (33,0)	[26,7-40,0]	
• fysiek (seksueel) geweld	35 (42,2)	[32,1-52,9]	46 (48,4)	[38,6-58,3]	50 (61,0)	[50,2-70,8]	
• diefstal en inbraak	45 (32,1)	[25,0-40,3]	40 (32,5)	[24,9-41,2]	39 (35,8)	[27,4-45,1]	
• online diefstal	32 (34,8)	[25,8-44,9]	27 (30,0)	[21,5-40,1]	37 (38,1)	[29,1-48,1]	
• medische fouten/ongeluk.	31 (44,3)	[33,2-55,9]	30 (42,3)	[31,5-53,8]	33 (44,0)	[33,3-55,3]	
Totaal slachtoffers	177 (33,2)	[29,3-37,3]	188 (34,8)	[30,9-38,9]	171 (34,4)	[30,4-38,7]	ns

Tabel 5: Gebrek emotionele steun en luisterend oor

¹ Geen ervaringen met bedreigingen, ongevallen, geweld, diefstal of andere life-events zoals het verlies van dierbaren. [95% CI] = 95% betrouwbaarheidsinterval (Wilson).

² Sommige respondenten hebben twee of meer verschillende typen slachtofferervaringen. Het zijn dus geen exclusieve groepen.

³ Inclusief rampen. / ⁴ Respondenten die één of meer verschillende typen slachtofferervaringen hebben. / * p < .05, ns = niet significant.

5.6 Herhaald slachtoffer- schap en chronische problemen

Van alle 4237 deelnemers zijn 1296 personen (30,6%)¹ geen slachtoffer geworden en hebben zij ook geen andere life-events meegemaakt in de 12 maanden voor 2018, voor 2019 en de 12 maanden voor 2020. In totaal zijn 843 personen (19,9%)² in één van de drie jaren, 256 personen (6,0%)³ in twee van de drie jaren en 72 personen (1,7%)⁴ in drie van de drie jaren slachtoffer geworden van bedreigingen, ongevallen, geweld en/of diefstal.

In tabel 6 is weergegeven hoeveel respondenten van deze vier groepen kampten met chronische problemen gedurende de studieperiode 2018-2020. Bijvoorbeeld, van de subgroep zonder slachtofferervaringen en zonder ervaringen met andere life-events kampte 12,1% met chronische angst- en depressieve gevoelens (d.w.z. op ten minste twee van de drie metingen). Van de subgroep die zowel in de 12 maanden voor de eerste, tweede en derde meting slachtoffer zijn geworden van bedreigingen, ongevallen, geweld en/of diefstal kampte maar liefst 45,8% met chronische angst- en depressieve gevoelens.

Slachtofferschap		Chronische ¹ angst en depressieve gevoelens		Chronische gebrek emotionele steun		Chronische gebrek luisterend oor	
		n (%)	[95% CI]	n (%)	[95% CI]	n (%)	[95% CI]
• geen ervaringen ²	1296	157 (12,1)	[10,4-14,0] ^A	202 (15,6)	[13,7-17,7] ^A	281 (21,7)	[19,5-24,0] ^A
• in 1 van de 3 jaren	843	154 (18,3)	[15,8-21,0] ^B	177 (21,0)	[18,4-23,9] ^B	241 (28,6)	[25,7-31,8] ^B
• in 2 van de 3 jaren	256	62 (24,2)	[19,4-29,8] ^C	76 (29,6)	[24,3-35,4] ^C	71 (27,7)	[22,6-33,5] ^B
• in 3 van de 3 jaren	72	33 (45,8)	[34,8-57,3] ^D	26 (36,1)	[26,0-47,6] ^C	33 (45,8)	[34,8-57,3] ^C

		Chronische lichamelijke problemen		Chronische financiële problemen		Chronische juridische problemen ³	
		n (%)	[95% CI]	n (%)	[95% CI]	n (%)	[95% CI]
• geen ervaringen	1296	282 (21,8)	[19,6-24,1] ^A	51 (3,9)	[3,0-5,1] ^A	4 (0,3)	
• in 1 van de 3 jaren	843	313 (37,1)	[33,9-40,4] ^B	75 (8,9)	[7,2-11,0] ^B	11 (1,3)	
• in 2 van de 3 jaren	256	117 (45,7)	[39,7-51,8] ^C	47 (18,3)	[14,0-23,5] ^C	14 (5,5)	
• in 3 van de 3 jaren	72	42 (58,3)	[46,8-69,0] ^C	24 (33,3)	[23,5-44,8] ^D	3 (4,2)	

Tabel 6: Herhaald slachtofferschap en chronische problemen

¹ Chronisch = problemen op ten minste twee van de drie metingen. [95% CI] = 95% betrouwbaarheidsinterval (Wilson). ^{A B C D} = percentages in een kolom behorend tot een probleem met gelijke letters achter de [95% CI] wijken onderling niet significant af.

² Geen ervaringen met bedreigingen, ongevallen, geweld, diefstal of andere life-events zoals het verlies van dierbaren.

³ Vanwege de kleine aantallen is een statistische vergelijking achterwege gelaten.

¹ 95% betrouwbaarheidsinterval is [29,2-32,0]

² 95% betrouwbaarheidsinterval is [18,7-21,1]

³ 95% betrouwbaarheidsinterval is [5,4-6,8]

⁴ 95% betrouwbaarheidsinterval is [1,4-2,1]

Uit de vergelijking van de percentages respondenten uit de vier subgroepen met chronische problemen blijkt het volgende. Naarmate herhaald slachtofferschap over de jaren toeneemt, hebben respondenten significant vaker chronische angst- en depressieve gevoelens en vaker financiële problemen (alle subgroepen verschillen significant van elkaar).

Wat een gebrek aan emotionele steun betreft, hebben respondenten die in twee of drie perioden slachtoffer werden, significant vaker een gebrek aan deze steun dan respondenten die in één periode slachtoffer werden, en deze laatste subgroep had op zijn beurt significant vaker een gebrek aan deze steun dan respondenten zonder enige slachtofferervaring in de gehele studieperiode. Exact hetzelfde patroon doet zich voor bij chronische lichamelijke klachten. Wat een chronisch gebrek aan een luisterend oor betreft, wijken respondenten die in één of twee perioden slachtoffer werden onderling niet significant af. Deze twee subgroepen kampen echter wel significant vaker met een chronisch gebrek aan een luisterend oor dan respondenten zonder slachtofferervaringen in de gehele studieperiode, maar significant minder vaak dan respondenten die in alle drie de perioden slachtoffer zijn geworden.

Het aantal respondenten in de vier subgroepen met chronische juridische problemen is te klein om statistisch te vergelijken (daarom zijn de 95% CI achterwege gelaten in tabel 6).

5.7 Herhaald slachtofferschap en onvervulde behoefte aan hulp

Tot slot is onderzocht in hoeverre herhaald slachtofferschap samenhangt met probleem-gerelateerde onvervulde behoefte aan hulp.¹ Daarvoor is geanalyseerd in hoeverre respondenten die in de gehele studieperiode van drie jaar slachtoffer werden van bedreigingen, ongevallen, geweld en/of diefstal (herhaald slachtofferschap) kampen met probleem-gerelateerde onvervulde behoefte aan hulp, ten opzichte van mensen die in deze periode van drie jaar geen slachtoffer werden van deze gebeurtenissen en ook geen andere life-events hebben meegemaakt, maar in hun leven wel met dezelfde problemen te maken hadden. Dit is onderzocht voor psychische problemen, lichamelijke problemen en financiële problemen (voor de andere problemen in de tabellen 3, 4 en 5 kon dit niet worden onderzocht).

De resultaten van deze analyses zijn weergegeven in tabel 7. Zoals in tabel 6, zijn vier groepen onderscheiden. De tabel toont dat herhaald slachtofferschap samenhangt met een grotere kans dat slachtoffers kampen met een onvervulde behoefte aan hulp.² Bijvoorbeeld, van alle respondenten die in de onderzoeksperiode van drie jaar geen slachtofferervaringen hebben opgedaan, kampte in totaal 4,4% met een onvervulde behoefte aan hulp voor psychische problemen.

Van alle respondenten die in de 12 maanden voor één van de metingen slachtoffer werden, kampte 8,8% met een onvervulde behoefte aan hulp voor psychische problemen. Van alle slachtoffers die in de 12 maanden voor twee en drie metingen slachtoffer werden, kampte respectievelijk 16,0% en 22,2% met een onvervulde behoefte aan hulp voor psychische problemen. Deze laatste twee groepen wijken niet significant af in een onvervulde behoefte aan hulp voor psychische problemen.

Slachtofferervaringen	Onvervulde behoefte aan hulp met betrekking tot					
	Psychische problemen ²		Lichamelijke problemen		Financiële problemen	
	n (%)	[95% CI]	n (%)	[95% CI]	n (%)	[95% CI]
• geen ervaringen ¹	57 (4,4)	[3,4-5,7] ^A	142 (11,0)	[9,4-12,8] ^A	57 (4,4)	[3,4-5,7] ^A
• in 1 van de 3 jaren	74 (8,8)	[7,1-10,9] ^B	161 (19,1)	[16,6-21,9] ^B	67 (8,0)	[6,3-10,0] ^B
• in 2 van de 3 jaren	41 (16,0)	[12,0-21,0] ^C	67 (26,1)	[21,1-31,8] ^C	44 (17,2)	[13,1-22,3] ^C
• in 3 van de 3 jaren	16 (22,2)	[14,2-33,1] ^C	28 (38,9)	[28,5-50,4] ^D	20 (27,8)	[18,8-39,0] ^C

Tabel 7: Herhaald slachtofferschap en een onvervulde behoefte aan hulp

¹ Geen ervaringen met bedreigingen, ongevallen, geweld, diefstal of andere life-events zoals het verlies van dierbaren.

² Algemeen psychische problemen zijn geïnventariseerd met de PHIL (zie methode sectie). Voor deze analyses kon geen gebruik worden gemaakt van geïnventariseerde angst- en depressieve gevoelens omdat voor deze specifieke gevoelens niet is onderzocht in hoeverre men daar professionele hulp voor heeft gezocht.

[95% CI] = 95% betrouwbaarheidsinterval (Wilson). ^{A B C D} = percentages in een kolom behorend tot een probleem met gelijke letters achter de [95% CI] wijken onderling niet significant af.

¹ Onvervulde behoefte aan hulp = dat respondenten voor betreffende problemen professionele hulp kunnen gebruiken, maar het niet doen, dat zij daar geen geschikte professionele hulp voor vinden/ krijgen, of dat zij geen geschikte professionele hulp kunnen betalen.

² Daarbij is een onderscheid gemaakt tussen respondenten die op geen enkele meting 'unmet needs' meldden (geen 'unmet needs'), en respondenten die op één of meerdere metingen 'unmet needs' melden (wel 'unmet needs').

6. Tot slot

Zover bekend, is dit de eerste grote longitudinale bevolkingsstudie naar slachtoffers van bedreigingen, ongevallen, geweld en/of diefstal, en hun mentale gezondheid, sociale steun die zij genoten, problemen op diverse vlakken zoals lichamelijke en financiële problemen, hun gebruik van professionele hulp en een onvervulde behoefte aan hulp ('unmet needs').

Inmiddels heeft de VICTIMS-studie veel belangrijke inzichten opgeleverd. Voor het eerst is gebleken dat sociale steun en erkenning aan slachtoffers sterk afhangt van de situatie waarin slachtoffers vóór hun slachtofferervaringen verkeerden, zoals hun mentale gezondheid en mate van eenzaamheid.

De resultaten tonen verder voor het eerst dat mensen met een gebrek aan sociale steun vóór hun slachtofferervaringen, een veel grotere kans lopen op posttraumatische stress, angst en depressieve symptomen. Erkenning beschermt slachtoffers tegen deze symptomen, maar niet op de langere termijn volgens de resultaten. Dan ondermijnen deze symptomen het verkrijgen van erkenning wat het belang van tijdige erkenning onderstreept.

De VICTIMS-studie toont ook dat slachtofferervaringen niet alleen verband houden met mentale gezondheidsklachten, waaronder ernstige posttraumatische stress, angst en depressieve symptomen. Het onderzoek heeft onder andere laten zien dat slachtoffers van bijvoorbeeld medische fouten en fysiek (partner) geweld ook vaker dan niet-slachtoffers kampen met geheel andere problemen, variërend van problemen op het werk tot juridische en financiële problemen.

Deze rapportage 2018-2020 heeft, zonder de belangrijkste uitkomsten in detail te herhalen, positieve en negatieve uitkomsten. Zo wijzen de gegevens op een afname van het percentage slachtoffers van serieuze bedreigingen in het laatste jaar.

Maar, de verschillen tussen slachtoffers en niet-slachtoffers in mentale gezondheid en andere problemen in de afgelopen jaren zijn stabiel en zijn niet kleiner geworden.

Diverse studies hebben aangetoond, zoals ook de VICTIMS-studie, dat mensen die herhaald slachtoffer worden een grotere kans lopen op psychische problemen. Maar, de resultaten wijzen er niet op dat mensen die gedurende meerdere jaren slachtoffer worden, op basis van hun ervaringen beter de weg naar professionele hulpverleners vinden. Het tegenovergestelde is het geval: herhaald slachtofferschap hangt juist samen met een onvervulde behoefte aan hulp.

Voor de praktijk van de hulpverlening aan slachtoffers van bedreigingen, ongevallen, geweld en diefstal zijn dit belangrijke inzichten. Maar, voor de hulpverlening is, naast andere zaken, meer inzicht in het gebruik van probleem-gerelateerde professionele hulp en welke groepen met name kampen met een onvervulde behoefte aan hulp van belang. In één van de volgende studies staat dit onderwerp centraal.

De resultaten roepen ook sterk de vraag op of en in hoeverre slachtoffers die zich met problemen tot de nuldelijns-hulpverlening wendden, al kampten met soortgelijke problemen voordat zij slachtoffer werden. Inzicht hierin is eveneens van groot belang voor betreffende hulpverleners omdat, als slachtoffers hiermee kampen, de nuldelijns-opvang mogelijk eerder kan doorverwijzen naar gespecialiseerde hulpverleners gezien de chroniciteit van deze problemen. Een vervolgstudie naar deze vraag is inmiddels gestart.

In deze tijden kunnen we niet om de corona epidemie heen, en met name de prangende vraag in hoeverre deze pandemie slachtoffers van bedreigingen, ongevallen, geweld en/of diefstal, extra heeft belast. Gaat het vanwege corona slechter met slachtoffers dan voorheen? Omdat de metingen van de VICTIMS-studie ieder jaar in maart plaatsvinden, ontstaat (min of meer bij toeval) de unieke mogelijkheid te onderzoeken of dit inderdaad het geval is (de uitbraak vond in Nederland plaats in maart 2020). Volgens plan worden daarvoor respondenten die slachtoffer zijn geworden in de periode maart 2020-maart 2021 vergeleken met respondenten die slachtoffer werden in de periode maart 2018-maart 2019 en maart 2019-maart 2020.

7. Eindnoten

ⁱ Velden, P.G. van der (2018). Eerste bevindingen VICTIMS-project. Victims In Modern Society 2018 - Fonds Slachtofferhulp. CentERdata, Tilburg.

ⁱⁱ Scherpenzeel, A. & Das, M. (2011). True longitudinal and probability-based internet panels: evidence from the Netherland. In: Das, M., Ester, P., Kaczmarek, L. (Eds.), *Social and Behavioral Research and the Internet: Advances in Applied Methods and Research Strategies*. Taylor & Francis, New York, pp. 77-104. <https://doi.org/10.4324/9780203844922>

Velden, P. van der, van Wilsem, J., Bakker, B., Crutzen, R., Meuleman, R. & Lahlah, A. (2017). Voer voor psychologen: Het Longitudinal Internet Studies for the Social Sciences (LISS)-panel. *De Psycholoog*, 32-41.

ⁱⁱⁱ Zie: Velden, P.G. van der, Komproe, I., et al. (2020).

^{iv} Zie: Velden, P.G. van der, Komproe, I., et al. (2020).

^v Sonderen, E. van (2012). Het meten van sociale steun met de Sociale Steun Lijst - Interacties SSL-I en Sociale Steun Lijst - Discrepanties, SSL-D: een handleiding. Tweede herziene druk. Research Institute SHARE RUG, Groningen.

^{vi} Velden, P.G. van der, & Kleber, R.J. (1999). The Problems and Help Inventarisation-List (PHIL). Zaltbommel, The Netherlands: Institute for Psychotrauma/Tilburg, The Netherlands: CentERdata.

^{vii} Means-Christensen, A.J., Arnau, R.C., Tonidandel, A.M., Bramson, R., Meagher, M.W., 2005. An efficient method of identifying major depression and panic disorder in primary care. *J. Behav. Med.* 28, 565-572. <https://doi.org/10.1007/s10865-005-9023-6>.

^{viii} Omdat de groepen slachtoffers over de jaren voor een deel uit dezelfde en voor een deel uit andere respondenten bestaan (m.a.w. deels onafhankelijk en afhankelijk zijn), is, om verschillen in prevalenties van problemen bij slachtoffers in de drie periode te kunnen toetsen, een extra analyse-stap ingevoegd. De verschillen zijn namelijk niet op de gangbare wijze te toetsen. Eerst is de gehele groep deelnemers willekeurig opgesplitst in twee onafhankelijke subgroepen. Daarmee zijn zes subgroepen slachtoffers geconstrueerd, bestaande uit twee onafhankelijke subgroepen per periode (2018a, 2018b; 2019a 2019b, 2020a, 2020b). Deze subgroepen zijn vervolgens kruislings vergeleken: de subgroep 2018a is vergeleken met de subgroepen 2019b en 2020b, de subgroep 2019a met subgroep 2020b, enzovoorts.

^{ix} Als respondenten in de 12 maanden voor één van de metingen slachtoffer zijn geworden, zouden de overige kenmerken van de betreffende respondenten op de betreffende meting in de multivariate analyses opgenomen kunnen worden. Als respondenten in de 12 maanden voor alle drie de metingen slachtoffer zijn geworden, kan niet bepaald worden van welke meting de kenmerken in de analyses opgenomen moeten worden. Alleen bij de variabele geslacht speelt dit probleem niet omdat geslacht in deze sample een constante is.

^x Indien mensen meer dan één type gebeurtenis hadden meegemaakt in de 12 maanden voor de betreffende meting, werd hun gevraagd de meest ingrijpende of schokkende in gedachten te nemen. Daarom zijn de aantallen over de drie metingen (Ntotaal) lager dan de totale aantallen over de drie jaren in tabel 2a.

^{xi} T1 adjusted OR=2.03, p < .001; T2, adj. OR=2.07, p < .001; T3, adj. OR=2.00, p < .001

^{xii} T1 adjusted OR=2.49, p < .001; T2, adj. OR=2.20, p < .001; T3, adj. OR=2.30, p < .001

^{xiii} T1 adjusted OR=3.25, p < .001, T2, adj. OR=2.47, p < .001; T3, adj. OR=3.19, p < .001

^{xiv} T1 adjusted OR=6.21, p < .001, T2, adj. OR=2.83, p < .001; T3, adj. OR=4.10, p < .001

^{xv} Velden, P.G. van der, Contino, C., Marchand, M., Das, M., & Schut, H. (2020). Does pre-event lack of emotional support increase the risk of post-event PTSD, anxiety, depression symptoms and lack of support? A comparative population-based study among victims of threat and violence. *Journal of Anxiety Disorders*, 102269. <https://doi.org/10.1016/j.janxdis.2020.102269>

^{xvi} T1 adjusted OR=1.67, p < .001; T2 adj. OR=1.65, p < .001; T3, adj. OR=1.94, p < .001

^{xvii} T1 adjusted OR=1.50, p < .001; T2 adj. OR=1.53, p < .001; T3, adj. OR=1.72, p < .001

S